Lekce 6: Funkce a moduly

Python pro GIS - Znovupoužitelný kód

Vojtěch Barták, FŽP ČZU Praha 2025-10-20

Table of contents

1	Cíle	lekce	4
2	Pro	č funkce?	4
	2.1	Motivace	4
	2.2	DRY princip	5
3	Defi	inice funkcí	5
	3.1	Základní syntaxe	5
	3.2	První funkce	5
4	Para	ametry funkcí	6
	4.1	Funkce s jedním parametrem	6
	4.2	Funkce s více parametry	6
	4.3	Default hodnoty parametrů	7
5	Náv	ratové hodnoty - return	7
	5.1	Problém s print()	7
	5.2	Řešení: return	7
	5.3	return ukončuje funkci	8
6	Dok	umentační řetězce (docstrings)	9
	6.1	Co jsou docstrings?	9
	6.2	Proč používat docstrings?	9
7	Přej	pis úloh jako funkcí	10
	7.1		10
	7.2	·	11
	7.3		11

	7.4	Cvičení 3: Bubble Sort jako funkce	11
8	Mod	luly	12
	8.1	Co je modul?	12
	8.2	Vytvoření vlastního modulu	13
		8.2.1 Krok 1: Vytvořte soubor math_utils.py	13
		8.2.2 Krok 2: Vytvořte soubor main.py ve STEJNÉ složce	14
	8.3	Způsoby importu	14
		8.3.1 1. Import celého modulu	14
		8.3.2 2. Import konkrétních funkcí	14
			14
		·	15
	8.4	/	15
		·	15
			15
			16
			16
	8.5	(1	16
	0.0	Treview. Import arepy	10
9		•	16
	9.1	Ideální organizace	16
10	Prak	ctická úloha	17
	10.1	Zadání	17
		10.1.1 1. Soubor math_utils.py	17
		- •	18
	٠.		
11	Shrn		18
		· ·	18
	11.2	Co bude příště?	19
12	Don	nácí úkol	19
	12.1		19
		,	19
		\=	20
13	Chea	atsheet	21
14	Pozr	námky pro vyučujícího	23
		, , , , , , , , , , , , , , , , , , ,	$\frac{-3}{23}$
			23
		,	$\frac{26}{24}$
	1 1.0		$\frac{2}{24}$
		· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	$\frac{27}{24}$

	14.3.3 Docstrings (40-50 min):	24
14.4	Rizika	25
14.5	Гіру	25
14.6	Materiály k přípravě	25

1 Cíle lekce

Po absolvování této lekce budete umět:

- Definovat vlastní funkce pomocí def
- Používat parametry a návratové hodnoty
- Rozumět rozdílu mezi print() a return
- Psát dokumentační řetězce (docstrings)
- Organizovat kód do modulů
- Importovat a používat moduly
- Vytvořit vlastní modul math_utils.py

Časová dotace: 90 minut

2 Proč funkce?

2.1 Motivace

Vzpomeňte si na předchozí lekce:

Napsali jste kód pro: - Fibonacci číslo - Faktoriál - Hledání minima/maxima - Třídění seznamu - Test prvočíselnosti

Co kdybyste tyto operace potřebovali použít vícekrát?

```
# Fibonacci pro číslo 10
n = 10
a, b = 0, 1
for i in range(n):
    a, b = b, a + b
print(f"Fibonacci({n}) = {a}")

# Fibonacci pro číslo 20 - MUSÍME PSÁT ZNOVU!
n = 20
a, b = 0, 1
for i in range(n):
    a, b = b, a + b
print(f"Fibonacci({n}) = {a}")

# Fibonacci pro číslo 15 - ZASE ZNOVU!
# ...
```

Problém: Opakujeme stejný kód \rightarrow neefektivní, náchylné k chybám

2.2 DRY princip

DRY = Don't Repeat Yourself (Neopakuj se)

Pokud píšete stejný kód vícekrát, měli byste ho zabalit do funkce.



• Funkce = pojmenovaný kus kódu

Funkce je **pojmenovaný blok kódu**, který: - Můžete volat kdykoli - Může přijímat vstupy (parametry) - Může vracet výstup (návratovou hodnotu) - Dělá kód čitelnějším a znovupoužitelným

3 Definice funkcí

3.1 Základní syntaxe

```
def jmeno_funkce():
    # Tělo funkce (odsazené)
   prikaz1
   prikaz2
```

Klíčové slovo: def (define) Závorky: () jsou povinné Dvojtečka: : na konci řádku

Odsazení: Tělo funkce je odsazené (4 mezery)

3.2 První funkce

```
def pozdrav():
    print("Ahoj!")
    print("Vitej v kurzu Pythonu!")
# Volání funkce:
pozdrav()
```

Výsledek:

```
Ahoj!
Vítej v kurzu Pythonu!
```

```
Punkci musite ZAVOLAT!

Definice funkce ji jen vytvoří, ale neprovede ("nezavolá"):

def pozdrav():
    print("Ahoj!")

# Nic se nevypíše! Funkce jen existuje.

pozdrav() # TEĎ se zavolá!
```

4 Parametry funkcí

4.1 Funkce s jedním parametrem

```
def pozdrav(jmeno):
    print(f"Ahoj, {jmeno}!")

pozdrav("Jan")  # Ahoj, Jan!
pozdrav("Marie")  # Ahoj, Marie!
```

Parametr = proměnná, která přijímá hodnotu při volání funkce

4.2 Funkce s více parametry

```
def secti(a, b):
    vysledek = a + b
    print(f"{a} + {b} = {vysledek}")

secti(5, 3)  # 5 + 3 = 8
secti(10, 7)  # 10 + 7 = 17
```

4.3 Default hodnoty parametrů

Můžete nastavit výchozí hodnotu pro parametr:

```
def pozdrav(jmeno, jazyk="cs"):
    if jazyk == "cs":
        print(f"Ahoj, {jmeno}!")
    elif jazyk == "en":
        print(f"Hello, {jmeno}!")

pozdrav("Jan")  # Ahoj, Jan! (použije default "cs")
pozdrav("John", "en")  # Hello, John!
pozdrav("Marie", "cs")  # Ahoj, Marie!
```

5 Návratové hodnoty - return

5.1 Problém s print()

```
def secti(a, b):
    vysledek = a + b
    print(vysledek)

# Můžeme vypsat výsledek:
secti(5, 3) # 8

# Ale NEMŮŽEME ho použít dál:
x = secti(5, 3) # x = None (funkce nic nevrací!)
y = x + 10 # CHYBA! None + 10 nejde
```

5.2 Řešení: return

```
def secti(a, b):
    vysledek = a + b
    return vysledek # Vrátí hodnotu
```

```
# Teď MŮŽEME výsledek použít:

x = secti(5, 3) # x = 8

y = x + 10 # y = 18

print(f"Výsledek: \{y\}") # Výsledek: 18
```

5.3 return ukončuje funkci

```
def je_kladne(cislo):
    if cislo > 0:
        return True  # Funkce SKONČÍ zde
    return False  # Tohle se provede jen pokud cislo <= 0

print(je_kladne(5))  # True
print(je_kladne(-3))  # False</pre>
```

6 Dokumentační řetězce (docstrings)

6.1 Co jsou docstrings?

Docstring = dokumentace funkce napsaná hned pod definicí v trojitých uvozovkách.

```
def fibonacci(n):
    """Vrátí n-tý člen Fibonacciho posloupnosti.

Args:
    n: Pořadové číslo členu (int)

Returns:
    n-tý člen posloupnosti (int)

"""
    a, b = 0, 1
    for i in range(n):
        a, b = b, a + b
    return a
```

6.2 Proč používat docstrings?

```
# Můžete si přečíst dokumentaci:
help(fibonacci)
```

Výstup:

```
Help on function fibonacci:
fibonacci(n)
   Vrátí n-tý člen Fibonacciho posloupnosti.

Args:
        n: Pořadové číslo členu (int)

Returns:
        n-tý člen posloupnosti (int)
```

- Dobrý docstring obsahuje
 - 1. Stručný popis co funkce dělá
 - 2. Args jaké přijímá parametry
 - 3. **Returns** co vrací
 - 4. Raises (volitelně) jaké může vyvolat chyby

Nemusíte psát složité docstringy, ale alespoň jednořádkový popis je dobrý!

7 Přepis úloh jako funkcí

7.1 Fibonacci jako funkce

Původní kód:

```
n = int(input("Které číslo? "))
a, b = 0, 1
for i in range(n):
    a, b = b, a + b
print(f"{n}. člen: {a}")
```

Jako funkce:

```
def fibonacci(n):
    """Vrátí n-tý člen Fibonacciho posloupnosti."""
    a, b = 0, 1
    for i in range(n):
        a, b = b, a + b
    return a

# Použití:
print(f"10. člen: {fibonacci(10)}")
print(f"20. člen: {fibonacci(20)}")

# Nebo pro seznam čísel:
for i in [5, 10, 15, 20]:
    print(f"F({i}) = {fibonacci(i)}")
```

7.2 Cvičení 1: Faktoriál jako funkce

Přepište váš kód pro faktoriál jako funkci:

```
def faktorial(n):
    """Vrátí faktoriál čísla n."""
    # Zde doplňte kód...

# Test:
print(faktorial(5)) # Mělo by být 120
print(faktorial(10)) # Mělo by být 3628800
```

7.3 Cvičení 2: Test prvočíselnosti jako funkce

```
def je_prvocislo(n):
    """Vrátí True, pokud je n prvočíslo, jinak False."""
    # Zde doplňte kód...

# Test:
print(je_prvocislo(7)) # True
print(je_prvocislo(8)) # False
print(je_prvocislo(17)) # True
```

7.4 Cvičení 3: Bubble Sort jako funkce

```
def bubble_sort(seznam):
    """Seřadí seznam pomocí Bubble Sort algoritmu.

Args:
    seznam: Seznam čísel (list)

Returns:
    Seřazený seznam (list)
"""
    # POZOR: Měli byste vytvořit kopii!
    serazeny = seznam.copy()

# Zde doplňte třídící kód...
```

```
return serazeny

# Test:
cisla = [5, 2, 8, 1, 9]
serazene = bubble_sort(cisla)
print(f"Původní: {cisla}")
print(f"Seřazené: {serazene}")
```

```
Pozor na úpravu seznamů!

Seznamy jsou mutable (měnitelné). Pokud funkce upravuje seznam, mění původní:

def spatne_sort(seznam):
    seznam.sort() # Mění původní seznam!
    return seznam

cisla = [5, 2, 8]
    vysledek = spatne_sort(cisla)
    print(cisla) # [2, 5, 8] - ZMĚNĚNO!

# Lepší:
def dobre_sort(seznam):
    kopie = seznam.copy()
    kopie.sort()
    return kopie
```

8 Moduly

8.1 Co je modul?

Modul = Python soubor (.py) obsahující funkce, které můžete použít v jiných programech.

Proč moduly? - Organizace - rozdělení programu do logických celků - **Znovupoužitelnost** - jednou napíšete, použijete všude - **Sdílení -** můžete sdílet s kolegy

8.2 Vytvoření vlastního modulu

8.2.1 Krok 1: Vytvořte soubor math_utils.py

```
# math_utils.py
def fibonacci(n):
   """Vrátí n-tý člen Fibonacciho posloupnosti."""
   a, b = 0, 1
   for i in range(n):
        a, b = b, a + b
    return a
def faktorial(n):
   """Vrátí faktoriál čísla n."""
   vysledek = 1
   for i in range(1, n + 1):
        vysledek *= i
   return vysledek
def je_prvocislo(n):
    """Vrátí True, pokud je n prvočíslo."""
    if n < 2:
       return False
   for i in range(2, n):
        if n % i == 0:
           return False
   return True
def bubble_sort(seznam):
   """Seřadí seznam pomocí Bubble Sort."""
   serazeny = seznam.copy()
    for i in range(len(serazeny)):
        for j in range(len(serazeny) - 1 - i):
            if serazeny[j] > serazeny[j + 1]:
                serazeny[j], serazeny[j + 1] = serazeny[j + 1], serazeny[j]
   return serazeny
```

8.2.2 Krok 2: Vytvořte soubor main.py ve STEJNÉ složce

```
# main.py
import math_utils

# Ted' můžeme používat funkce z math_utils:
n = int(input("Zadej číslo: "))

print(f"Fibonacci: {math_utils.fibonacci(n)}")
print(f"Faktoriál: {math_utils.faktorial(n)}")
print(f"Je prvočíslo: {math_utils.je_prvocislo(n)}")

cisla = [5, 2, 8, 1, 9]
print(f"Seřazené: {math_utils.bubble_sort(cisla)}")
```

8.3 Způsoby importu

8.3.1 1. Import celého modulu

```
import math_utils
math_utils.fibonacci(10)
math_utils.faktorial(5)
```

8.3.2 2. Import konkrétních funkcí

```
from math_utils import fibonacci, faktorial
fibonacci(10)  # Bez math_utils.
faktorial(5)
```

8.3.3 3. Import s aliasem

```
import math_utils as mu
mu.fibonacci(10)
mu.faktorial(5)
```

8.3.4 4. Import všeho (NEDOPORUČENO!)

```
from math_utils import *
fibonacci(10) # Funguje, ale není jasné, odkud funkce pochází
```

Poporučení

- Pro vlastní moduly: import math_utils (jasné, odkud funkce pochází)
- Pro specifické funkce: from math_utils import fibonacci (kratší kód)
- Nikdy nepoužívejte import * není jasné, co importujete!

8.4 Vestavěné moduly

Python má mnoho vestavěných modulů, které můžete rovnou použít:

8.4.1 Modul math

```
import math

print(math.sqrt(16))  # 4.0 - odmocnina
print(math.pi)  # 3.14159... - číslo
print(math.ceil(3.2))  # 4 - zaokrouhlení nahoru
print(math.floor(3.8))  # 3 - zaokrouhlení dolů
```

8.4.2 Modul random

```
import random
print(random.randint(1, 10))  # Náhodné číslo 1-10
print(random.choice([1, 2, 3, 4]))  # Náhodný prvek ze seznamu
```

8.4.3 Modul os (operační systém)

```
import os

print(os.getcwd())  # Aktuální složka
print(os.listdir('.'))  # Seznam souborů
```

8.4.4 Modul csv (práce s CSV)

```
import csv
# Budeme používat příští lekci!
```

8.5 Preview: import arcpy

```
i Připravujeme se na ArcPy!

V příštích týdnech budete psát:

import arcpy

# Funkce z ArcPy modulu:
arcpy.Buffer_analysis(...)
arcpy.Clip_analysis(...)
arcpy.management.CreateFeatureclass(...)

Vidíte? ArcPy je jen další modul! Funguje úplně stejně jako math_utils.
```

9 Struktura projektu

9.1 Ideální organizace

muj_projekt/

```
main.py # Hlavní program
math_utils.py # Matematické funkce

data/
    data.csv # Data (příští lekce)
```

main.py:

```
import math_utils
# Hlavní program...
```

math_utils.py:

```
def fibonacci(n):
    # ...

def faktorial(n):
    # ...
```

Soubory musí být ve stejné složce!

Aby import math_utils fungoval, musí být math_utils.py ve stejné složce jako main.py, nebo v Pythonem rozpoznané cestě.

10 Praktická úloha

10.1 Zadání

Vytvořte kompletní projekt:

10.1.1 1. Soubor math_utils.py

Obsahuje funkce: - fibonacci(n) - faktorial(n) - je_prvocislo(n) - bubble_sort(seznam) Všechny funkce mají docstringy!

10.1.2 2. Soubor main.py

Program, který: 1. Načte číslo N od uživatele 2. Vypočítá a vypíše: - N-té Fibonacci číslo - Faktoriál N - Zda je N prvočíslo 3. Vytvoří seznam prvních 10 Fibonacci čísel 4. Seřadí tento seznam (ačkoli už je seřazený) 5. Vypíše výsledek

Kostra:

```
# main.py
import math_utils
n = int(input("Zadej číslo: "))
# Základní výpočty
print(f"Fibonacci({n}) = {math_utils.fibonacci(n)}")
print(f"Faktoriál({n}) = {math_utils.faktorial(n)}")
if math_utils.je_prvocislo(n):
    print(f"{n} je prvočíslo")
else:
    print(f"{n} není prvočíslo")
# Seznam Fibonacci čísel
fibonacci_cisla = []
for i in range(10):
    fibonacci_cisla.append(math_utils.fibonacci(i))
print(f"\nPrvních 10 Fibonacci čísel: {fibonacci_cisla}")
# Seřazení (už je seřazený, ale ukážeme funkci)
serazeny = math_utils.bubble_sort(fibonacci_cisla)
print(f"Seřazený seznam: {serazeny}")
```

11 Shrnutí

11.1 Co jsme se naučili

Definice funkcí pomocí def Parametry - vstupy do funkce return - návratové hodnoty
Rozdíl print() vs. return - klíčové pro pochopení!
Docstrings - dokumentace funkcí
Moduly - organizace kódu do souborů
import - použití modulů
Vestavěné moduly - math, random, os, csv
Preview ArcPy - import arcpy funguje stejně!

11.2 Co bude příště?

V příští lekci:

- Čtení textových souborů open(), read(), readlines()
- Zápis do souborů vytváření nových souborů
- Zpracování jednoduchých dat např. seznam měst s populací
- Použití funkcí z math_utils pro zpracování dat

12 Domácí úkol

12.1 Varianta A (základní)

- 1. Dokončete math_utils.py s všemi čtyřmi funkcemi
- 2. Vytvořte main.py, který používá všechny funkce
- 3. **Přidejte docstringy** ke všem funkcím

12.2 Varianta B (pokročilá)

- 1. Rozšiřte math_utils.py o nové funkce:
 - selection_sort(seznam) druhý třídící algoritmus
 - najdi prvocisla(n) seznam všech prvočísel do n
 - n_te_prvocislo(n) najde n-té prvočíslo
- 2. Otestujte všechny nové funkce v main.py

12.3 Varianta C (výzva)

Vytvořte modul statistika.py s funkcemi:

```
def prumer(seznam):
    """Vrátí průměr čísel v seznamu."""
# ...

def median(seznam):
    """Vrátí medián seznamu (prostřední hodnota)."""
# ...

def maximum(seznam):
    """Vrátí maximum ze seznamu."""
    # ...

def minimum(seznam):
    """Vrátí minimum ze seznamu."""
# ...
```

Bonus: Můžete použít math_utils.bubble_sort() v median()!

13 Cheatsheet

```
# === DEFINICE FUNKCE ===
def jmeno_funkce(parametr1, parametr2):
    """Dokumentační řetězec."""
    # Tělo funkce
   return vysledek
# === VOLÁNÍ FUNKCE ===
vysledek = jmeno_funkce(hodnota1, hodnota2)
# === DEFAULT PARAMETRY ===
def pozdrav(jmeno, jazyk="cs"):
    # ...
pozdrav("Jan")
                # Použije default
pozdrav("John", "en") # Přepíše default
# === DOCSTRING ===
def funkce(x):
    """Stručný popis.
    Args:
       x: Popis parametru
    Returns:
       Popis návratové hodnoty
   return x * 2
# === MODULY ===
# Vytvoření: uložte funkce do souboru.py
# Import celého modulu:
import math_utils
math_utils.fibonacci(10)
# Import konkrétní funkce:
from math_utils import fibonacci
fibonacci(10)
```

```
# Import s aliasem:
import math_utils as mu
mu.fibonacci(10)
# === VESTAVĚNÉ MODULY ===
import math
math.sqrt(16)
math.pi
import random
random.randint(1, 10)
import os
os.getcwd()
# === PRINT vs RETURN ===
def spatne(x):
   print(x * 2) # Vypíše, ale nevrací!
def spravne(x):
    return x * 2  # Vraci hodnotu!
a = spatne(5) # a = None
b = spravne(5)
                   # b = 10
```

14 Poznámky pro vyučujícího

14.1 Běžné chyby studentů

```
# 1. Zapomínají return
def secti(a, b):
   vysledek = a + b
    # Zapomněli return!
x = secti(5, 3) \# x = None
# 2. Používají print místo return
def secti(a, b):
   print(a + b) # Špatně!
vysledek = secti(5, 3) + 10 # Chyba!
# 3. Volají funkci s def
def fibonacci(n) # Zapomněli dvojtečku!
# 4. Zapomínají závorky při volání
fibonacci # Toto je funkce samotná, ne výsledek!
fibonacci(10) # Správně - volání
# 5. Špatný import
import math_utils
fibonacci(10) # Chyba - musí být math_utils.fibonacci(10)
# Nebo:
from math_utils import fibonacci
math_utils.fibonacci(10) # Chyba - už není potřeba math_utils.
# 6. Soubory v jiných složkách
# main.py je v C:\Users\Jan\projekt\
# math_utils.py je v C:\Users\Jan\Desktop\
# import math_utils # NEFUNGUJE!
```

14.2 Časový plán (90 min)

Čas	Obsah
0-10 min	Motivace - proč funkce? DRY princip
10-30 min	Definice funkcí, parametry, return
30-40 min	print() vs. return - DŮLEŽITÉ!
40-50 min	Docstrings, přepis Fibonacci/faktoriál
50-60 min 60-75 min	Cvičení - přepis prvočísla a třídění Moduly - vytvoření math_utils.py
75-85 min	Import, použití v main.py
85-90 min	Preview ArcPy, zadání úkolu
99-90 IIIII	rieview Arcry, zadani ukolu

14.3 Klíčové momenty

14.3.1 print() vs. return (30-40 min):

- NEJDŮLEŽITĚJŠÍ KONCEPT v této lekci!
- Studenti často nerozumí rozdílu
- Ukázat konkrétní příklad, kde print() selhává:

```
def spatne(x):
    print(x * 2)

vysledek = spatne(5) + 10 # TypeError!
```

• Vysvětlit: "print je pro LIDI, return je pro PROGRAM"

14.3.2 Moduly (60-85 min):

- Prakticky vytvořit math_utils.py společně
- Ukázat, že musí být ve stejné složce
- Otestovat import v main.py
- Zdůraznit: "ArcPy bude fungovat úplně stejně!"

14.3.3 Docstrings (40-50 min):

- Nemusí být dokonalé, ale alespoň jednořádkové
- Ukázat help(funkce)
- Zdůraznit, že v praxi je dokumentace důležitá

14.4 Rizika

- 1. print() vs. return může být matoucí (může trvat 15 min)
 - Řešení: Věnovat tomu dostatek času, ukázat konkrétní příklady
 - Nechat studenty experimentovat
- 2. Import nemusí fungovat (chyby s cestami)
 - Řešení: Zdůraznit, že soubory musí být ve stejné složce
 - Mít připravené screenshoty struktury složek
- 3. Studenti budou různě rychlí s přepisem funkcí
 - Řešení: Rychlejší pomáhají pomalejším
 - Můžete poskytnout kostru math_utils.py

14.5 Tipy

- print() vs. return je nejčastější problém věnujte tomu extra čas!
- Na konci vždy zdůrazněte: "ArcPy je jen modul budete psát import arcpy stejně jako import math_utils"
- Ukažte help() funkci je užitečná pro čtení dokumentace
- Vytvořte math_utils.py společně na projektoru ať vidí celý proces
- Nechte je otestovat všechny funkce v main.py

14.6 Materiály k přípravě

□ Připravit kostru math_utils.py (pro pomalé studenty
□ Ukázková main.py s použitím všech funkcí
□ Diagram struktury projektu (složky a soubory)
□ Cheatsheet pro různé způsoby importu